

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет географічний
Кафедра геоекології і фізичної географії

Затверджено

На засіданні кафедри геоекології і фізичної географії
факультету географічного
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від "30" серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри _____ Іван КРУГЛОВ

Силабус
навчальної дисципліни
«Проблеми зміни клімату»,
що викладається в межах
ОПП «Середня освіта "Географія"»,
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 014.07 Середня освіта (географія)

Львів 2023

Назва курсу	Проблеми зміни клімату
Адреса викладання курсу	вул. Петра Дорошенка, 41, Львів, Львівська область, 79000
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра геоєкології і фізичної географії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність: 014.07 Середня освіта (географія)
Викладач курсу	Смалійчук А.Д., к.г.н., доцент кафедри фізичної географії
Контактна інформація викладачів	anatoliy.smaliychuk@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	В день проведення практичних занять Адреса: аудиторія 34, вул. Петра Дорошенка, 41, Львів, Львівська область, 79000.
Сторінка курсу	https://geography.lnu.edu.ua/employee/smaliychuk-anatoliy-dmytrovych
Інформація про курс	Дисципліна «Проблеми зміни клімату» є вибірковою зі спеціальності 014.07 Середня освіта (географія) для освітніх програм магістрів ОПП «Середня освіта "Географія"», яка викладається в 3-му семестрі для студентів стаціонарної і заочної форм навчання, в обсязі 3 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Курс розроблено таким чином, щоб надати студентам першого року навчання необхідні знання щодо передумов, проявів та наслідків зміни клімату у глобальному, регіональному та національному вимірі, сформулювати розуміння взаємозв'язки із цілями та проблемами сталого розвитку; надати знання, обов'язкові для того, щоб вміти орієнтуватися в просторових особливостях поширення глобальних проблем людства, а також сталим розвитком суспільства. Курс ознайомлює із загальним змістом проблеми зміни клімату, основним підходами до протидії цій глобальній проблемі, її зав'язок з іншими глобальними проблемами людства, а також необхідності її розв'язання до забезпечення сталого розвитку людства. Такі знання і вміння необхідні також для організації шкільної наукової роботи, зокрема сприяють розвитку критичного мислення, є особливо важливими під час роботи тематичних гуртків та підготовки учнів до предметних олімпіад.
Мета та цілі курсу	Мета курсу – надати розуміння зміни клімату, як глобальної екологічної проблеми, її причин, проявів та взаємозв'язків з іншими глобальними проблемами людства, а також навчити основним навичкам для застосування отриманих знань у подальшій навчальній роботі та професійній діяльності. Його завдання (цілі): <ol style="list-style-type: none"> 1. Засвоєння сукупності базових понять у галузі зміни клімату, глобальних екологічних проблем та сталого розвитку; 2. Ознайомити студентів з основними принципами міжнародної та національної кліматичної політики, а також політику у галузі сталого розвитку та протидії деградації довкілля 3. Надати розуміння цілей сталого розвитку запропонованих конференцією ООН, індикаторів та механізмів їх досягнення 4. Розвинути навички критично оцінювати стратегічні документи з планування щодо наявності та способів реалізації кліматичної та

	<p>екологічної складових у контексті досягнення цілей сталого розвитку</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;"><i>Базова література:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Коломієць Л.В. Стратегія сталого розвитку: Навч. посібник / Л.В. Коломієць. – Кропивницький: 2019. – 126 с. 2. Стратегія сталого розвитку: Підручник / [В.М.Боголюбов, М.О. Клименко, Мельник Л.Г., О.О. Ракоїд]. За редакцією професора В.М.Боголюбова і. – К.: ВЦ НУБіПУ, 2018. – 446 с. 3. Книш М.М., Котик Л.І. Актуальні наукові підходи до трактування глобальних проблем // Grail of Science. — 2022. — № 20. — С. 271-276. 4. Книш М.М., Котик Л.І. Глобальні проблеми людства: навч. посібник. – Львів: Простір-М, 2021. — 130 с. 5. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: аналіт. доповідь / [С.П. Іванюта, О. О. Коломієць, О. А. Малиновська, Л. М. Якушенко]; за ред. С. П. Іванюти. – К. : НІСД, 2020. – 110 с. 6. Указ Президента України ”Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року” [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text 7. Закон України «Про ратифікацію Прайзької угоди». – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1469-19#Text 8. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року». – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text 9. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.10.2021р. № 1363-р. «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року». – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-%D1%80#Text 10. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.12.2016р. № 932-р. «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року». – Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/npas/249573705 11. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017р. № 878-р. «Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року». – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2017-%D1%80#Text 12. Закон України «Про природно-заповідний фонд України». – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text 13. Степаненко С. М., Польовий А. М., Лобода Н. С., та ін. Кліматичні зміни та їх вплив на сфери економіки України: [монографія] /колектив авт.: С. М. Степаненко, А. М. Польовий, Н. С. Лобода [та ін.]; за ред. С. М. Степаненка, А. М. Польового.– Одеса: Вид. „ТЕС”, 2015. – 520 с. <p style="text-align: center;"><i>Допоміжна:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Європейський зелений курс: можливості та загрози для України. Аналітичний документ. – Ресурсно-аналітичний центр

«Суспільство і довкілля» (2020). – Режим доступу: <https://www.rac.org.ua/uploads/content/571/files/european-green-dealuafinal.pdf>

2. Майбутнє Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: довкілля та клімат. Аналітична записка. – Ресурсно-аналітичний центр “Суспільство і довкілля”. – 2020. – Режим доступу: <https://www.rac.org.ua/uploads/content/568/files/aafuturebriefukr.pdf>
3. Кліматична політика та громадянське суспільство: Майбутнє країн Східного партнерства в контексті Європейського зеленого курсу. Ав.кол.: Андрусевич А., Андрусевич Н., Козак З., Романко С. – Аналітичний документ. – Грудень 2020. 60 с. – Режим доступу: <https://www.rac.org.ua/uploads/content/594/files/edgeapclimatengosukr.pdf>
4. Кліматичні цілі Львова: гайд для обраних до міської ради / авт. кол.: М. Рябика, А. Зозуля, Т. Радь. – Львів: ПЛАТО, 2020. – 44 с. – Режим доступу: <http://plato.lviv.ua/wp-content/uploads/2020/09/klimatychni-czili-lvova-plato-internet-1.pdf>
5. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Оновлений національно визначений внесок України до Паризької угоди, 2021. – Режим доступу: <https://bit.ly/2TRxxm5>
6. Кліматогенні зміни рослинного світу Українських Карпат : монографія / Дідух Я. П., Чорней І. І., Буджак В. В. та ін ; наук.ред. Я. П. Дідух, І. І. Чорней. – Чернівці : Друк Арт, 2016. – 280 с.
7. Вплив глобальних змін клімату на динамічні тенденції вегетаційних ступенів Українських Карпат / С.М. Стойко // Український ботанічний журнал. — 2012. — Т. 69, № 1. — С. 3-16.
8. Krakovska, S., Balabukh, V., Chyhareva, A., Shpytal, T., Pysarenko, L., Trofimova, I., and Kryshchak, L.: Assessment of climatic season changes in Ukraine during 21st century based on an ensemble of 34 RCM projections of Euro-CORDEX, EGU General Assembly 2023, Vienna, Austria, 24–28 Apr 2023, EGU23-835, <https://doi.org/10.5194/egusphere-egu23-835>, 2023.
9. Bohushenko, A., Khomenko, I., and Stepanenko, S.: Climate variability, trends and extreme events in Ukraine, EGU General Assembly 2023, Vienna, Austria, 24–28 Apr 2023, EGU23-12175, <https://doi.org/10.5194/egusphere-egu23-12175>, 2023.
10. Оцінка вразливості до зміни клімату: Україна / О. Г. Шевченко, О. Я. Власюк, І. І. Ставчук та ін. – К.: Myflaer, 2014. – 62 с. — Режим доступу: https://necu.org.ua/wp-content/uploads/ukraine_cc_vulnerability.pdf

Інформаційні ресурси:

1. The Club of Rome [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.clubofrome.org>.
2. Carpathian Convention [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.carpathianconvention.org/>
3. Цілі розвитку тисячоліття [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.un.org.ua/ua/millennium-development-goals>.
4. Цілі сталого розвитку в Україні [Електронний ресурс]. — Режим

	<p>доступу : https://ukraine.un.org/uk/sdgs</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Міжурядова панель з питань зміни клімату [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://www.ipcc.ch/ 6. Угода мерів - Схід [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://com-east.eu/uk/ukraine/ 7. Проект EU4Climate [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://eu4climate.eu/ukraine/ 8. Платформа з адаптації громад до зміни клімату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://climateadapt.enefcities.org.ua/ 9. European Landscape Convention [Electronic resource]. — Mode of access : https://www.coe.int/en/web/landscape 10. United Nations Framework Convention on Climate Change [Electronic resource]. — Mode of access : https://unfccc.int/ 11. Man and the Biosphere Programme [Electronic resource]. — Mode of access : https://www.unesco.org/en/mab 12. A new Roadmap for the Man and the Biosphere (MAB) Programme and its World Network of Biosphere Reserves [Electronic resource]. — Mode of access : https://en.unesco.org/mab/strategy 13. https://earth.google.com/web/ 14. https://livingatlas.arcgis.com/en/home/
Тривалість курсу	Один семестр (8 тижнів), 90 год.
Обсяг курсу	<p>Для денної форми навчання: 24 годин аудиторних занять, з них: 16 годин лекцій, 8 годин практичних робіт та 66 години самостійної роботи.</p> <p>Для заочної форми навчання: 12 годин аудиторних занять, з них - 8 годин лекцій, 4 годин практичних робіт та 78 години самостійної роботи.</p>
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студенти будуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Знати: основні поняття пов'язані із зміною клімату, сталим розвитком та глобальними проблемами людства. - Вміти: пояснювати зв'язок між зміною клімату та іншими глобальними екологічними проблемами і сталим розвитком суспільства; аналізувати ключові міжнародні та національні документи на предмет зв'язку із цілями сталого розвитку та протидії (адаптації) до проявів зміни клімату. <p>Вивчення курсу сприяє розвитку таких <i>надпрофесійних навичок (soft skills)</i>: критичне мислення, професійна самопрезентація, когнітивна гнучкість, формування та відстоювання власної думки.</p> <p>У результаті вивчення цього курсу здобувачі набудуть таких компетентностей:</p> <p><i>ЗК 2. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.</i></p> <p><i>ФК 8. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.</i></p> <p><i>ФК 9. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.</i></p> <p><i>ПК 19. Здатність до поглиблення знань і вдосконалення</i></p>

	<p><i>предметної області природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії, що включають новітні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, є основою для оригінального мислення, проведення досліджень та критичного осмислення професійних проблем.</i></p> <p><i>ПК 20. Здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі з метою розширення й актуалізації географічних і психолого-педагогічних знань, пояснювати їх письмовими, усними та візуальними засобами на різних просторових рівнях (світовому, регіональному, державному, локальному), працювати в глобальному, інформаційному середовищі за фахом.</i></p> <p>Програмні результати навчання такі:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>• ПРН 2. Демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо.</i> <i>• ПРН 15. Розуміє концептуальні засади та основні теоретико-методологічні проблеми природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії та профільної географії на рівні новітніх наукових здобутків.</i> <i>• ПРН 18. Обґрунтовує вибір сучасних методів і технологій прикладних географічних досліджень, профільного навчання географії, позанавчальної роботи зі здобувачами освіти, володіє методикою географічних досліджень, необхідних для організації практичних занять з географії та позашкільної роботи, демонструє вміння організовувати дослідницьку роботу здобувачів освіти.</i>
Ключові слова	Запобігання зміні клімату, адаптації до зміні клімату, спільні соціально-економічні сценарії, Паризька угода, стратегія сталого розвитку, вуглецевий слід, низьковуглецева економіка, забруднення повітря, цілі сталого розвитку ООН, глобальні екологічні проблеми, викидів парникових газів
Формат курсу	Очний. Передбачає постійний особистий контакт науково-педагогічного працівника і студентів. Студенти денної та заочної форм навчання зобов'язані відвідувати навчальні заняття згідно з розкладом.
Теми	Наведено у СХЕМІ КУРСУ
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці третього семестру викладання дисципліни: оформляється за результатами поточної успішності студентів.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань із геології, геоморфології, гідрології, біогеографії і ґрунтознавства, вчення про ландшафт, суспільної географії та, насамперед, метеорології і

	кліматології та географічного моніторингу (моніторингу довкілля).
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Основними формами навчання є лекційна подача матеріалу і проведення практичних занять, а також організація самостійної роботи студентів. Також широко використовуватиметься форма дискусій під час лекційних занять, які передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо даної теми.
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребує використання мультимедійного обладнання. Для вивчення курсу необхідно володіти навичками роботи з джерелами інформації в мережі Інтернет, а також базовими продуктами Microsoft Office (Word, Excel, Access, Power Point).
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні роботи тощо: 50 % семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 50; • контрольні заміри (модулі): 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 50. <p>Загалом передбачено виконання 4/ 2 практичних робіт (стаціонарна/заочна форма), які разом оцінюються у 50 балів. Виконані практичні роботи представляються особисто студентом на заняттях, де викладачем перевіряється правильність їх виконання. У разі проведення занять у дистанційному режимі допускається надсилання робіт на електронну пошту, з подальшим поясненням послідовності виконання на занятті.</p> <p>Модульний контроль проводиться у вигляді письмових завдань після завершення усіх лекційних у семестрі.</p> <p>Залік оформляється на основі набраних студентом балів за семестр. Підсумкова максимальна кількість балів – 100.</p>
Питання до модуля	<ol style="list-style-type: none"> 1. Парникові гази і зміни клімату 2. Скорочення викидів як засіб боротьби зі зміною клімату 3. Адаптація до зміни клімату 4. Природоорієнтовані рішення у адаптації до зміни клімату 5. Ефект міського теплового острова 6. Концепція міста-губки 7. Вплив землекористування на зміну клімату 8. Вплив зміни клімату на екосистеми океанів 9. Проблема сміття та зміни клімату 10. Цілі сталого розвитку ООН 11. Паризька кліматична угода 12. Кіотський протокол до Рамкової угоди про запобігання зміні клімату ООН 13. Національна кліматична політики України 14. Угода мерів 15. Програма ЮНЕСКО «Людина і біосфера» 16. Біосферні резервати в Україні 17. Особливості міського мікроклімату 18. Рамкова угода про запобігання зміні клімату ООН 19. Зміни клімату та гірські екосистеми 20. Кліматична грамотність і прикладні аспекти кліматичної

	політики 21. Прояви зміни клімату в Україні 22. Кліматична міграції та біженці
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано після завершенню курсу з метою його вдосконалення.

СХЕМА КУРСУ

Тиж. / дата / год.	Тема, план, короткі тези	Форма Діяльності (заняття)* <u>денна/заочна форма навчання</u>	Література. Ресурси в інтернеті.	Завдання, год. (денна/заочна форма навчання)	Термін виконання
1-й тиждень	Тема 1. Вступ. Основний зміст дисципліни. Питання зміни клімату і сталого розвитку у шкільній програмі з географії.	лекція/ лекція	1. Коломієць Л.В. Стратегія сталого розвитку: Навч. посібник / Л.В. Коломієць. – Кропивницький: 2019. – 126 с. 2. Стратегія сталого розвитку: Підручник / [В.М.Боголюбов, М.О. Клименко, Мельник Л.Г., О.О. Ракоїд]. За редакцією професора В.М.Боголюбова і. – К.: ВЦ НУБПУ, 2018. – 446 с. 3. Книш М.М., Котик Л.І. Глобальні проблеми людства: навч. посібник. – Львів: Простір-М, 2021. — 130 с. 4. Степаненко С. М., Польовий А. М., Лобода Н. С., та ін. Кліматичні зміни та їх вплив на сфери економіки України: [монографія] /колектив авт.: С. М. Степаненко, А. М. Польовий, Н. С. Лобода [та ін.]; за ред. С. М. Степаненка, А. М. Польового.– Одеса: Вид. „ТЕС”, 2015. – 520 с.	2 год./ 2 год.	1 тиждень
		Сам. робота / Сам. робота		10 год./ 6 год.	1 тиждень
2-й тиждень	Тема 2. Протидія зміни клімату. Скорочення викидів парникових газів. Тверді та м'які підходи.	лекція/ Сам. робота	1. Коломієць Л.В. Стратегія сталого розвитку: Навч. посібник / Л.В. Коломієць. – Кропивницький: 2019. – 126 с. 2. Стратегія сталого розвитку: Підручник / [В.М.Боголюбов, М.О. Клименко, Мельник Л.Г., О.О. Ракоїд]. За редакцією професора В.М.Боголюбова і. – К.: ВЦ НУБПУ, 2018. – 446 с. 3. Книш М.М., Котик Л.І. Глобальні проблеми людства: навч. посібник. – Львів: Простір-М, 2021. — 130 с. 4. Степаненко С. М., Польовий А. М., Лобода Н. С., та ін. Кліматичні зміни та їх вплив на сфери економіки України: [монографія] /колектив авт.: С. М. Степаненко, А. М. Польовий, Н. С. Лобода [та ін.]; за ред. С. М. Степаненка, А. М. Польового.– Одеса: Вид. „ТЕС”, 2015. – 520 с.	2 год./ 4 год.	1 тиждень
		Сам. робота / Сам. робота		10 год./ 6 год.	
		Науково-популярні та освітні матеріали на тему зміни клімату	Практична робота 1 / Практична робота 1	Роздатковий матеріал	2 год./ 2 год.
3-й тиждень	Тема 3. Протидія зміни клімату. Адаптація до зміни клімату. Тверді та м'які підходи. Екосистемна адаптація та природоорієнтовані рішення для протидії наслідкам зміни клімату.	лекція/ лекція	1. Степаненко С. М., Польовий А. М., Лобода Н. С., та ін. Кліматичні зміни та їх вплив на сфери економіки України: [монографія] /колектив авт.: С. М. Степаненко, А. М. Польовий, Н. С. Лобода [та ін.]; за ред. С. М. Степаненка, А. М. Польового.– Одеса: Вид. „ТЕС”, 2015. – 520 с. 2. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: аналіт. доповідь / [С.П. Іванюта, О. О. Коломієць, О. А. Малиновська, Л. М. Якушенко]; за ред. С. П. Іванюти. – К. : НІСД, 2020. – 110 с.	2 год./ 2 год.	1 тиждень
		Сам. робота /		10 год./ 6 год.	

		Сам. робота	<p>3. Кліматогенні зміни рослинного світу Українських Карпат : монографія / Дідух Я. П., Чорней І. І., Буджак В. В. та ін ; наук.ред. Я. П. Дідух, І. І. Чорней. – Чернівці : Друк Арт, 2016. – 280 с.</p> <p>4. Оцінка вразливості до зміни клімату: Україна / О. Г. Шевченко, О. Я. Власюк, І. І. Ставчук та ін. – К.: Муфлаер, 2014. – 62 с. — Режим доступу: https://necu.org.ua/wp-content/uploads/ukraine_cc_vulnerability.pdf</p> <p>5. Міжурядова панель з питань зміни клімату [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://www.ipcc.ch/</p>		1 тиждень
4-й тиждень	Тема 4. Зміна клімату і проблема сміття. Викиди парникових газів від сміттєзвалищ. Сортування сміття і переробка як інструменти пом'якшення кліматичної кризи.	лекція/ Сам. робота	<p>1. Степаненко С. М., Польовий А. М., Лобода Н. С., та ін. Кліматичні зміни та їх вплив на сфери економіки України: [монографія] /колектив авт.: С. М. Степаненко, А. М. Польовий, Н. С. Лобода [та ін.]; за ред. С. М. Степаненка, А. М. Польового.– Одеса: Вид. „ТЕС”, 2015. – 520 с.</p> <p>2. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: аналіт. доповідь / [С.П. Іванюта, О. О. Коломієць, О. А. Малиновська, Л. М. Якушенко]; за ред. С. П. Іванюти. – К. : НІСД, 2020. – 110 с.</p> <p>3. Стратегія сталого розвитку: Підручник / [В.М.Боголюбов, М.О. Клименко, Мельник Л.Г., О.О. Ракоїд]. За редакцією професора В.М.Боголюбова і. – К.: ВЦ НУБПУ, 2018. – 446 с.</p> <p>4. Міжурядова панель з питань зміни клімату [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://www.ipcc.ch/</p> <p>5. Платформа з адаптації громад до зміни клімату [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://climateadapt.enefcities.org.ua/</p>	2 год./ 4 год.	1 тиждень
		Сам. робота / Сам. робота		6 год./ 6 год.	
	Викиди парникових газів у моєму місті/ селищі/ селі. Вуглецевий слід.	Практична робота 2 / Практична робота 2	Роздатковий матеріал	2 год./ 2 год.	2 тижні
5-й тиждень	Тема 5. Зміна клімату і землекористування. Вплив сільського, лісового господарства та урбанізації на зміну клімату.	лекція/ Сам. робота	<p>1. Степаненко С. М., Польовий А. М., Лобода Н. С., та ін. Кліматичні зміни та їх вплив на сфери економіки України: [монографія] /колектив авт.: С. М. Степаненко, А. М. Польовий, Н. С. Лобода [та ін.]; за ред. С. М. Степаненка, А. М. Польового.– Одеса: Вид. „ТЕС”, 2015. – 520 с.</p> <p>2. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: аналіт. доповідь / [С.П. Іванюта, О. О. Коломієць, О. А. Малиновська, Л. М. Якушенко]; за ред. С. П. Іванюти. – К. : НІСД, 2020. – 110 с.</p> <p>3. Стратегія сталого розвитку: Підручник / [В.М.Боголюбов, М.О. Клименко, Мельник Л.Г., О.О. Ракоїд]. За редакцією професора В.М.Боголюбова і. – К.: ВЦ НУБПУ, 2018. – 446 с.</p>	2 год./ 4 год.	1 тиждень
		Сам. робота / Сам. робота		8 год./ 8год.	1 тиждень

			<p>4. Міжурядова панель з питань зміни клімату [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://www.ipcc.ch/</p> <p>5. Платформа з адаптації громад до зміни клімату [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://climateadapt.enefcities.org.ua/</p> <p>6. Кліматогенні зміни рослинного світу Українських Карпат : монографія / Дідух Я. П., Чорней І. І., Буджак В. В. та ін ; наук.ред. Я. П. Дідух, І. І. Чорней. – Чернівці : Друк Арт, 2016. – 280 с.</p> <p>7. Вплив глобальних змін клімату на динамічні тенденції вегетаційних ступенів Українських Карпат / С.М. Стойко // Український ботанічний журнал. — 2012. — Т. 69, № 1. — С. 3-16.</p>		
6-й тиждень	Тема 6. Зміна клімату і гірські екосистеми. Особливості прояву, загрози для гірського біорізноманіття. Сталий розвиток традиційної гірської економіки в умовах зміни клімату	лекція/ Сам. робота	<p>1. Степаненко С. М., Польовий А. М., Лобода Н. С., та ін. Кліматичні зміни та їх вплив на сфери економіки України: [монографія] /колектив авт.: С. М. Степаненко, А. М. Польовий, Н. С. Лобода [та ін.]; за ред. С. М. Степаненка, А. М. Польового.– Одеса: Вид. „ТЕС”, 2015. – 520 с.</p> <p>2. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: аналіт. доповідь / [С.П. Іванюта, О. О. Коломієць, О. А. Малиновська, Л. М. Якушенко]; за ред. С. П. Іванюти. – К. : НІСД, 2020. – 110 с.</p> <p>3. Міжурядова панель з питань зміни клімату [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://www.ipcc.ch/</p> <p>4. Кліматогенні зміни рослинного світу Українських Карпат : монографія / Дідух Я. П., Чорней І. І., Буджак В. В. та ін ; наук.ред. Я. П. Дідух, І. І. Чорней. – Чернівці : Друк Арт, 2016. – 280 с.</p> <p>5. Вплив глобальних змін клімату на динамічні тенденції вегетаційних ступенів Українських Карпат / С.М. Стойко // Український ботанічний журнал. — 2012. — Т. 69, № 1. — С. 3-16.</p> <p>6. Carpathian Convention [Electronic resource]. — Mode of access : http://www.carpathianconvention.org/</p>	2 год./ 4 год.	1 тиждень
		Сам. робота / Сам. робота		8 год./ 8 год.	1 тиждень
	Небезпечні стихійні явища і зміна клімату	Практична робота 3 / Сам. робота	Роздатковий матеріал		2 год./ 4 год.
7-й тиждень	Тема 7. Зміна клімату в урбаністичному середовищі. Міський мікроклімат. Ефект міського теплового острова. Опали та дренаж в міському середовищі. Небезпечні стихійні явища у містах.	Лекція/ лекція	<p>1. Степаненко С. М., Польовий А. М., Лобода Н. С., та ін. Кліматичні зміни та їх вплив на сфери економіки України: [монографія] /колектив авт.: С. М. Степаненко, А. М. Польовий, Н. С. Лобода [та ін.]; за ред. С. М. Степаненка, А. М. Польового.– Одеса: Вид. „ТЕС”, 2015. – 520 с.</p> <p>2. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: аналіт. доповідь / [С.П. Іванюта, О. О. Коломієць, О. А. Малиновська, Л. М. Якушенко]; за ред. С. П. Іванюти. – К. : НІСД, 2020. – 110 с.</p> <p>3. Міжурядова панель з питань зміни клімату [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://www.ipcc.ch/</p> <p>4. Угода мерів - Схід [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://com-east.eu/uk/ukraine/</p>	2 год./ 2 год.	1 тиждень
		Сам. робота / Сам. робота		8 год./ 8 год.	1 тиждень

			<p>5. Проект EU4Climate [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://eu4climate.eu/ukraine/</p> <p>6. Платформа з адаптації громад до зміни клімату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://climateadapt.enefcities.org.ua/</p> <p>7. Оцінка вразливості до зміни клімату: Україна / О. Г. Шевченко, О. Я. Власюк, І. І. Ставчук та ін. – К.: Муфлаер, 2014. – 62 с. — Режим доступу: https://necu.org.ua/wp-content/uploads/ukraine_cc_vulnerability.pdf</p>		
8-й тиждень	Тема 8. Практичні аспекти кліматичної політики. Поняття кліматичної грамотності. М'які і тверді кліматичні проекти. Приклади проектів, що сприяють розвитку кліматичної обізнаності.	Лекція /лекція	<p>1. Угода мерів - Схід [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://com-east.eu/uk/ukraine/</p> <p>2. Проект EU4Climate [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://eu4climate.eu/ukraine/</p> <p>3. Платформа з адаптації громад до зміни клімату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://climateadapt.enefcities.org.ua/</p> <p>4. Кліматична політика та громадянське суспільство: Майбутнє країн Східного партнерства в контексті Європейського зеленого курсу. Ав.кол.: Андрусевич А., Андрусевич Н., Козак З., Романко С. – Аналітичний документ. – Грудень 2020. 60 с. – Режим доступу: https://www.rac.org.ua/uploads/content/594/files/edgeapclimatengosukr.pdf</p>	2 год./ 2 год.	
		Сам. робота / Сам. робота		6 год./ 6 год.	
	Адаптація до зміни клімату у моєму місті/ селищі/ селі	Практична робота 4 / Сам. робота	Роздатковий матеріал		2 год./ 4 год.